

pisma

petre m. andreevski

PRVO PISMO

Ništa nije vidljivije
i ništa nije prisutnije od tvoga odsustva:
ni dečji šapati koje otkrivaju
u setvama klša,
ni zakazana bura u paučinama
usputnih mehana,
ni vazdušni putevi, osvetljeni lastavicama,
ni ono što dobija oblik samo u mome sluhi,
ni moj sluh dok u njemu zadocneli cvrčak
navija svoj noćni časovnik,
ni porodajne ruke baćenog semena,
ni razbuktali požar na petlovoj glavi
dok beži od senke koja silazi s neba
ni prostor što mi ostaje između tvojih ruku,
između tvoje dve pripeke,
ni zmija što uzbuđuje vrhove žita,
ni snežni namet i naleti u poljima maka,
ni plamen što nadolazi, kao jesenja magla,
u nizovima paprika,
ni ljubav i mržnja između kluča i katanca,
ni pritajena svetlost u kupljenoj šibici.
Ništa nije vidljivije, ništa vidljivije od tvoga traga
za mnom i predamnom, u meni i sa mnom.

DRUGO PISMO

Pamtim:
Tebi pristajaše sve, kao i silju i smilju,
što me potčinjavaju spolja, a hrabre iznutra.

Ti beše moj Istok i moj Veliki četvrtak,
Ti beše sve što nedostajaše svetu,
Ti beše i moja nedovršena prošlost,
i zato ja te štitim i pitah za tebe.

Munjia što prolazi kroz tebe u meni se odražava.
I ja živim zato što znam da i ti živiš.
Ja sam tvoj rob da bih proslavio slobodu
i te letnje žege oko tvoga pasa,
i te hladne krčme u tvojim nedrima
i te kavge vetrova pred skutima tvojim
i moje vreme što beše u tvome.

Pamtim: Šta čitaše dok čitaše i šta – kad ne čitaše
kako si ležala uveče, kako si se prozevala ujutro
i kako si produžavala dan osmehom svojim
uzbudljivim ko predečeće u otvorenom naru.
U tebi su bile granice celokupne Makedonije i dok tebe ljubljah, ja ljubljah
celu otadžbinu.

Ti si stizala pre svoga tela, pre svoga glasa
u kojem me dotičahu netaknute vode.

Ti beše moj Trimir i moja Nafora
i moje je progostvo bilo da bi bili celoviti
tvoja volja, a moja nevolja.
Na dnu mora, na vrhovima kopna,
ti svagde prva, i pre zraka i sred mraka.

TREĆE PISMO

Bio je to jedan dan koji trajaše godinu celu
a beše to kada zamišljah
da tvoja kosa niz tude prste
istiće kao mlaz vode ili ko suva pšenica,
pa sam ostajao sam, i svu su ostajali sami,
i vozovi su dobijali nove i neznanje brzine,
i više nigde ne mogahu da se zaustave.
i trave su počele da se vetre u lažnoj preljubi
i sva su vetrena kola nosila od moga bola.
A beše to kada pomicala da puna svetlost iz tvoih usta
kapljje i meša se u tuda podneva
pa se kreč gasio u mojim očnim vrtlozima
i Šume su silazile u dobroka podzemlja
i nebesa dogorevala i reke potekle uzvodno
i životinje su me gledale kao prijatelja koga gube
i sve što beše moje življaje bez mene.
A beše to kada pomicala
da više ne mogu da mislim bez tebe
pa sam počinjeo da ličim na sve svoje pretke,
na sve svoje pretke, a najviše na sebe.
Beše to jedan dan što trajaše godinu celu.

ČETVRTO PISMO

Godinu dana je bez tebe, ja bez sebe,
godinu dana kao enci-menci provincija,

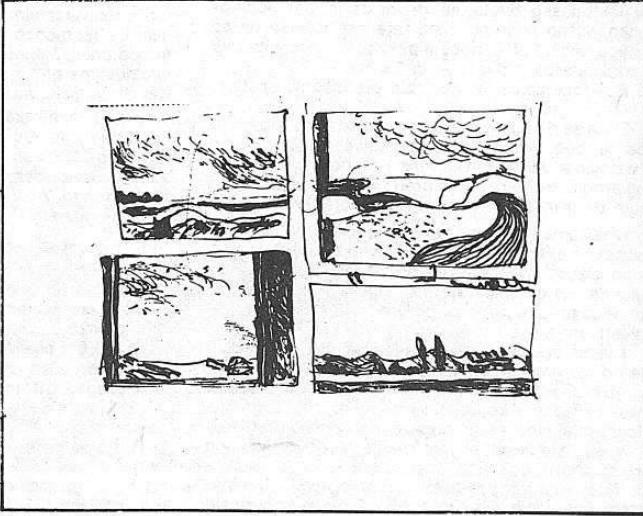
kao jednačenje glasova selskih narikača,
vid me ne otkriva, telo ne prihvata
i već počinjem da živim sa bestesnom težinom.
A moja daleka misao seva nad gradovima
i svaki govor mi počinje tvojim imenom.
Oživljavan te sa svih slika, no žive nigde te nemam,
tebe, jednačino između moga tela i moje duše.
Jedna godina kako u našem rastojanju
vidim razloge svih ratova.

Celo belo video mi sakri pod svoje trepavice
(zaljuljane kao juriš letnjih raži u prisiju)
pa ni put gde prolazim, ni san gde spavam ni kraj ni beskraj, ni zemlja gde
te primećujem
i opet s tobom ležem, i opet bez tebe se budim
A jedna godina kako trčim po jednoj Makedoniji
odabirajući reči koje će te proslaviti
tebe balzam i šećerpare, tebe radosti budućnosti
koja vazdan bodriš moje bolesti.
Jedna godina kako se vraćam tebi
samo time što pročitavam tvoja pisma,
i jednu godinu prazan ko prazna vodenica
ko mesečina što se prazni na ponoćnim raspućima.
Jednu godinu ostavljen da se od sebe branim
kao mraz što se brani od nežnosti svoje.
Jednu godinu ti bez mene, ja bez sebe.

PETO PISMO

Tražih te u udžbenicima, tražih te kroz vekove,
u zasedama vetrata, u prangijama zime,
u neshvaćenom studu horizonta pred zalaskom sunca,
u nerazumljivoj čežnji pregršt duvanskog lišća
što se slaze i razdvajaju medu prstima,
u raskrućenoj svetlosti slepih i mrtvih,
u ravnoteži prošlih dana i budućih noći,
u ropstvu duše duvača stakla.
Tražih te u naglasku nepoznatih jezika,
u odsedanim večerima i praznim posteljama usred polja,
u zgranutoj jaglici za uvorn biljarica,
Tražih te u žestokoj mogućnosti za ujedinjenje
mog raštrkanog naroda,
u struki kiselice, u neupotrebljenom vazduhu,
koji je zavadio i mirio susedna selu,
pokraj vrelih nakonja ženskih podneva,
medu voćem upućenim ka svom sezonskom cilju,
u igriši što zašiva tamno i svetlo.
Tražih te, osluškujući podzemni doboš
koji je bio srce usnulih žetvara.
Tražih te iz neba, u nebeskim krtičnjacima,
u nepročitanim strujomeru ugaslog svica
u atentatima mojih ljudi nad mojim ljudima,
u neproučenoj postojanosti strana sveta,
neproučenoj a shvaćenoj kao postojana danguba.
Tražih te u nezavršenom strahu zvezde koja pada
ne mogavši ništa da dotakne u prostoru,
Tražih te, tražih te u svemu i svačemu,
Tražih te, a tražeći mogoh samo da te sretнем
no ne i da te nađem, no ne i da te nađem.

prevod s
makedonskog
Ljubinka Egerić

kojih se one brojne, često neshvatljive, metamorfoze u slici o svetu i ne mogu razumeti. On tu ističe vrlo značajnu ulogu intuicije; u vezi sa fenomenom intuicije, Koare piše: »... u stvari, mene lično ne čudi to što se one (slike o svetu – R. D.) ne slažu potpuno sa teorijskom realnošću... nego, naprotiv, što se s njom tako dobro slažu, i što naučna uobrazila ili intuicija – uspeva da načini divne slike, da prodre (to vidimo svakog dana iznova) tako duboko u oblasti – atom, pa čak i njegovog jezgra – koje su isprva izgledale za nju potpuno zatvorene«.¹³

Kao istoričar nauke, Koare je ulazio dosta napora da rekonstruiše brojne tokove naučne misli. Ali, on se nije zadovoljavao samo time, on je utvrdio van domete raznih misaonih orientacija, upravo ponavljajući s gledišta njihove metodološke plodotvornosti. On je nastojao da otkrije epistemološku osnovu raznih shvatanja. Među stvaraocima kojima je posvetio možda najveću pažnju baš sa te strane, bio je svakako Njutn. Nastojao je da predstavi Njutnov poimanje sveta do kraja, ulazeći gotovo u tančine¹⁴ u »Njutnov svet«. Kao što je poznato, Njutn nije nigde preciznije odredio gravitaciju, on je ostavio taj pojam otvorenim. Smatrao je da se može ići dalje i bez tog određenja, i da ne treba davati fantastične pretpostavke, ako se već iz nekih empirijskih iskustava ne može stvoriti neka teorija. U tom smislu je i izrekao onu znanimenitu formulu *Hypotheses non fingo*, čiji smisao je docnije tumačen u duhu vrlo različitih filozofskih koncepcija. Njutnov empirizam i insistiranje na značaju eksperimenta i matematičkog aparata u nauci bio je razumljiv, ako se zna da je on usledio posle dugog razdoblja vladavine spekulativnih koncepcija, duhovne klime u kojoj se svaka slobodna zamisao, teorijska konstrukcija, smatrala hipotezom. Takav manir bio je Njutnu sasvim stran; inače, sam on, kao što je poznato, stvarao je hipoteze, i to ne samo naučne nego i bogoslovске. Koare naglašava, s pravom, da je izraz *hipoteza* imao više značenja u Njutnovim spisima i da »pokriva čitavu skalu značenja koja se, štaviše, lako preklapaju i imaju jednu zajedničku crtu – da oslabe (ili ukinu) privremeno (ili konačno) assertorni karakter i vezu s istinom (ili realnošću) «hipotetičke propozicije«.¹⁵ Izraz *hipoteza*, prema Koareu, može označavati i propoziciju ili skup propozicija postavljenih da bi se video šta se iz njih deduktivno može izvesti kao logička posledica. Takve propozicije mogu se postavljati bez pretenzija da se kroz proveravanje implicira njihova ontološka, materijalna »istinitost«. Izraz *hipoteza*, dakle, ističe Koare, može se upotrebljavati i u jednom, kako on kaže, rđavom značenju, kao fikcija. U samim Njutnovim spisima, prema ovom istraživaču, izraz *hipoteza* upotrebljavaće se najmanje u tri značenja. Njutn je ponajviše bio protiv stvaranja hipoteza u smislu fikcija. Hipoteza je u tim slučajevima ono što se ne može nikako dokazati. Utvrđivanje značenja izraza *hipoteza*, pa i nekih drugih u pojedinim Njutnovim spisima, doista nije lak posao. Sam Koare, koji se toliko dugo bavio Njutnovim opusom, konstatovao je da mu nije, na primer, jasno značenje Njutnovog izraza *metafizička hipoteza*. Mislim da tu može pomoći dosta i poznavanje one zamršene istorije publikovanja Njutnovih spisa, naročito »Principia...«, razlike između prvog i drugog izdanja tog dela, uticaja Bentlija i Kotca na sve to, a i okolnosti koje su usledile posle toga. Izvesne različite formulacije nisu bile, izgleda, samo stvar Njutna, a druge, koje je sam Njutn davao, nisu, po svoj prilici, bile uvek izraz Njutnovog mislišta, stvarnog stava, nego i određene obazrnosti, saobražavanja prilikama. Inače, Njutn je bio izrazito filozofski duh, o tome ne svedoče samo podaci o njegovim interesovanjima za filozofiju kao disciplinu; iako u njegovim spisima ima ograda od metafizike i filozofije, one se odnose samo na određene dodatašnje orientacije (školski speculativizam). On je, recimo, smatrao da »metafizičke hipoteze ne treba da budu prihváćene u eksperimentalnoj filozofiji«.¹⁶ Koare u vezi s tim primećuje: »Medutim, izgleda jasno da metafizička ubedljenja igraju, ili su bar igrala, značajnu ulogu u filozofiji ser Isaka Njutna«.¹⁷ Karakterišući Njutnovu misao, Koare piše, poređ analog: »U Njutnovoj misli krije se, svakako, mnogo više od matematike i iskustva; tako osim religije i misticizma, tu je i duboka intuicija graine mehaničkog tumačenja prirode«.¹⁸

I, najzad, treba skrenuti pažnju na smisao termina *revolucija* u Koareovim radovima, utoliko pre što je taj termin danas u velikoj upotrebi u raspravama o osnovnim oblicima istorijskog procesa razvoja naučnih znanja. Tim terminom Koare označava etape¹⁹ u velikim napredovanjima u kojima se pomeraju odgovarajući horizonti, menjaju naučna slika o

svetu, njena osnova. Ona se vezuje za rad mnogih naučnika i omogućuju je, u krajnjoj liniji, spletovi različitih okolnosti, i oni izvan okvira same nauke. Za Koare, revolucije u nauci su vrlo različite, nipošto ne onake kako su ih predstavljali Kun, Popper ili neki drugi autori; za njega, one su izraz svojevrsnih postepenih akumulacija, prodora. On ih prati više na planu menjanja naučnog metoda i u tom smislu koristi izraz *metodološka revolucija*, preuzimajući ga od engleskog istoričara i filozofa nauke Krombija.

Koareove studije pokazuju, pored ostalog, kako je bio dug put do potpunijeg sagledavanja i tumačenja Njutnovne epistemologije i metodologije. Kao i neki drugi, raniji istraživači Njutnovog dela, i Koare, na jedan ili drugi način, skreće pažnju i na razne, reklo bi se, »spoljne« okolnosti koje su na sve to uticale. U prvom redu, izdavanje potpunih spisa, istorijski i kritički priredenih uspešno, teklo je doista spor, i te okolnosti postavljale su na svoj način granice. Može pomalo da začudi činjenica da se tek se istraživanjima nekih savremenih naučnika, u koje spada pre svega Koare, došlo do zadovoljavajućih rezultata u predstavljanju Njutnovog dela, i onih najznačajnijih okolnosti čije je poznavanje neophodno da bi se potpuniye razumelo Njutnov delo i njegovu epistemološku, filozofska osnovu. Tako se i ovde može videti da je istorija nauke neobično važna za filozofiju, u prvom redu za teoriju saznanja.

Napomene:

¹ Biografiju, pregled glavnih istraživanja i iscrpnu bibliografiju čitalac će naći u: *Dictionary of Scientific Biography*, Edited under the auspices of the American Council of Learned Societies. Ed. in chief Charles Coulston Gillispie, vol. VII, New York, 1973, 482-490. Formi-

rao se u ondašnjim poznatim i značajnim centrima. Posle škоловanja u Rusiji, boravio je, radi usavršavanja, u Göttingenu, gde je učio matematiku kod Hilberta. U ranim godinama Huseri mu je bio neka vrsta idola. Posle revolucije u Rusiji nastanjuje se u Francuskoj, u Parizu, gde je predavao na Sorboni. U vreme okupacije Francuske bio je u SAD. Relativno rano započeo je kao filozof. Žorž Gurvic, koji se dvadesetih godina bavio više filozofijom, u jednom pregledu ruske filozofije u prvoj četvrtini dvadesetog veka navodi i Koare. Upor. Georges Gurvic: *La Philosophie russe du premier quart du XX-e siècle*, Monde Slave, Revue mensuelle, aout, 1926, Paris, 260.

O njemu su pisali Tomas Kun, Žan Val, René Taton, Pijer Kostabel, Suzan Delorme.

² A. Koyré: *L'idée de Dieu chez saint Anselme* (1923).

³ A. Koyré: *Descartes et la Scolastique* (1923).

⁴ Po mnogo čemu Koareov prikaz razvoja ruske misli prevazilazi one koje nalazimo u delima niza pisaca iz krila ruske religijsko-filosofske misli, koja se užimaju često kao izvori (Berdajev, Loski, Zjenjikovski, Jakovlenko, Ljevicki).

⁵ Pierre Duhem: *Le système du monde. Histoire des doctrines cosmologiques de Platon à Copernic*, 1 – 10. Paris, 1913 – 59. Najbitniji prikaz razvoja nauke. Međutim, isti autor je, pored drugih radova iz fizike, objavio i delo iz oblasti filozofije fizike i metodologije nauke uopšte. Upor. Pierre Duhem: *La théorie physique, son object et sa structure*, Paris, 1906. Ovo delo zaslužuje i danas odgovarajuću pažnju.

⁶ Ali, on je preduzeo opsežna istorijska istraživanja i na njima ponavljači temeljno objašnjenja o kojima je reč.

⁷ Aleksandar Koare: *Naučna revolucija* prevela Milena Šafarik, Nolit, Beograd, 1981, str. 9. Dalje, ovaj izvor navodim skraćeno: Koare, Koare, str. 9.

⁸ Koare, str. 12.

⁹ On ističe da je »apstraktna metodologija od srazmerno male važnosti za stvarni razvoj naučne misli«. Koare, str. 70.

¹⁰ Koare, str. 12.

¹¹ Isto, str. 72.

¹² Isto, str. 92.

¹³ Isto, str. 17; videti i str. 10, 51, 62, 106, 108, 114, 130, 144.

¹⁴ Baveći se predrevanjem istorijskih i kritičkih izdanja Njutnovih dela, Koare je prvi izučavao deo jednog Njutnovog rukopisa.

¹⁵ Koare, str. 163.

¹⁶ Koare, str. 163.

¹⁷ Isto, str. 249.

¹⁸ Isto, str. 249.

¹⁹ Isto, str. 144.

²⁰ Isto, str. 131.

Povijajući se ponad iscurine uplamčeni stijenji ko cipresi zlatni stope.

Na klisurama bijelim iz bajke oko sanjarevo čete gleda odvažnih hodočasnika sunca.

SABLAST

Postoji sablast koja maramice guta; prati te ona na putu, guta ti iz kofera, iz krevata, s noćnoga ormarića, ko ptica iz ruke, puno toga, – ne sve, ne na jedan put. S 18 maramica, jedrenjače dični, ispoljivo jesu na nepoznat more, s osam de sedam ti se vraćaš, žalost domaćice.

GRAMOFON

Vrag se popeo k Bogu i svoj mu donio gramofon i rek'o mu, uz porugu, evo ti nosim sfera ton.

Gospod posluša cviljenje i bje mu ono na tren milo: Zaista to svijeta sviranje uihu mu je grozno bučilo.

Kad tripit je to čuo zamalo nije povratno on – i duboko protivljan u pak'o je bacio i sotonu i njegov gramofon.

BILJEŠKA O AUTORU

Christian Morgenstern rođen je 1871. u Münchenu, a umro je od tuberkuloze 1914. u Meranu. Sin profesora umjetnosti, studirao je filozofiju, pravo i povijest umjetnosti u Breslauu. Bio je prevodilac, urednik i slободни književnik u Berlinu. U njegovim sjetnim pjesmama, stilovanim ironičnim dosjetkama i aforizmima osjeća se utjecaj Nietzschea, a kasnije i Rudolfa Steiner. Najsplavljivo djelo su mu »Pjesme s vješala« (1905), a pisao je i prozu: »Stepenice« (1918).

Izbor, prijevod i bilješka: MARIJAN NAKIĆ

pjesme s vješala

christian morgenstern

MIRISNE ORGULJE

Palmström si mirisne orgulje pravi i na njima von Korfovu čemericu sonatu svira.

Ona započinje triolama od alpskoga bilja i uznosti arijom od akcija.

Pak u scherzu, naglo i neočekivano, izmed euksiptusa i noćnica,

slijede na tri mjesta čuvene čemericke po kojima je sonata dobila ime.

Palmström kod ovih ha-cis-sinkopa svaki put zamalo sa stolice padne, a

doma Korf, za sigurnim pisaćim stolom sjedeć, opus za opusom na papir slaže...

L'ART POUR L'ART

Brujanje Brujanje preplašenog vrapca nadahnulo je Korfa za umjetinu jednu što se sastoji od pogleda samo, izraza lica i kretnji. Ljudi pristižu s aparatima da ju snime; von Korf, pak, 'ne sjeća se djela više', ne sjeća se nikakva djela više kad vidi 'uzbudenog vrapca'.

VENERA – PALMSTRÖM – ANADIOMENA

Ponekad se Palmström rastopit želi ko u časi vode neka sol, tako posebno nakon zalaska sunca.

Želja mu je da tako do izlaska sunca miruje i da se onda opet iz vode ispune – Venera – Palmström – Anadiomena...

SANJAR

Na mramornu ploču noćnoga ormarića stavlja Palmström svežanj svijeća i prati kako se otapa.

Čudesno se oblikuje gorje od lave iscurve, obrazujući rese, jezike, puževe.

ovde završava tvoj životopis vesna parun

NAKAZA I ZRCALO

Cijelog života
jedeš isti jelo.
Cijelog života
pišeš isti stil.
Ali ne nosiš
— to si zaboravio —
cijelog života
jedan isti lik.
To jelo, taj stil
tvoja su zrcala.
Što činiš, nakazo,
od sebe? Od njih?
Tebe odavno
nema za stolom.
Tu je još samo
tvoja glad
i tvoj stil.

HABAKUKOV SAN

Na raskršću, gdje putišta mnogih
smjerovi su svezali u čvor,
spava prorok. I u snu dok piće
jauk jave, huče kletvomor:
— Ne valja Ti. Tvorče, tvoje djelo!
Krv je pusta, obraz odveć skup!
Moji zubi zagrizli u riječ
škraguću. Jalova je ova zvijezda.
Otvrdnuo, koščat je taj leš.
Ruke drhcu. Prevrću ti truplo
jadni oče, prevarena majko,
al nikako da tu mrtvu kuću
s leđa zbacis. Noge prikovane
o prag broje sati otkucaje.
I s koje god primakneš se strane
srcu, sve su lijehe zazidane.
Pastir kolje stado. Obmana je
sve što raste. U šest dana Bog je
stvorio svoj Grad. U sedmi — Laž.
Svi smo njeno čudo. Jao nama!
Svaka stvar je začinjena zlom.
Dijalektiko, ubio te grom,
nikad više sreću ne spomeni.
Mjeseceva zrako, užgi pute
kojim gazim. Ovim prodolom
sunce ne prohodi. Eno sjaje
s nebesa bič, i poplava, i kuga.
U žutu pljesan Revolucije
obrasli su zvuci Marseljeze.
Usne šute. Zaključano sve je.
Ova gruda i nijedna druga
rodila te; pa nek te odveze
u vagonu marvenom, kud bilo,
smetaš li joj. Rogovi su čast.
Bludni bik te mrzi, podaniče!

OVĐE ZAVRŠAVA TVOJ ŽIVOTOPIS

Imam dvije duše. Desnu i lijevu.
Jedna je duša crna, druga bijela.
Imam dvije smrti. Jedna se zbude
kad bijela duša od mene odlepriša
ponizno, kao siromašni andeo
prepustivši u umilnu gnjevu
onom drugom — za sad samo mojem —
ludom anđelu da uskovitla
skončaj žitka, u ude zlehude
komadajući poeziju tijela.
Jedna je žed crna, druga bijela.
Jedna je prokleta, a druga sveta.
U meni dišu — dokle god je živ
kostur taj što zvečka ključevima —
dvije na smrt zaraćene sjene
Boga, što se mojim bicem zastr
vječnošću sad uspava, sad prene.

Zemlja se produžuje u zrak.
Dvije duše u raskorak
kao pijanac uz kolosijek gladak.

Čuješ li me? O, ti pasji sine,
zato li si žicu pokidaš
sa krovovlja grijšne domovine,
da polazeš po njem, ruglom ošinut
korov budeš, gdje si pjesmom cvao?

MOJ NEPRIJATELJ

Moje se misli bude prije mene
dok su mi zjene još nezaposlene
a ruke niz trup nemoćno pružene.
Probudi me gdjekad šapatom
gdjekad cikom i vikom odbojnom:
eto nas. I opet smo gle s tobom
i s tvojom bijednom glavom nespokojnom!

I ne ostaje mi nego da zakoraknem
iz nezbilja pređe.
u ogoljelost bilja.
I ne ostaje mi nego da se pokorim
kao što se slabí
povinjuje jačem.

Moje su misli neprijatelj moj.
One se smiju
slobodne.

A ja u negvama
plačem.

Jedna je ljeto. Druga vječna zima.
I nesporazum što ih prožima
tvorcu je sladan, ko srh ljubavni
maštati djevice.

Dvije krune imaš

na jednom deblu, dvije luke ptičje.
U svakoj od njih povjetarac nije
zastave duše, znakom različite.
Prva otpiri nečujno i nujno
u bjelini, sladostrašču vjesnom.
Ostaješ opijačan. I sad si, svoj,
trgovac bijelim robljem. Saučesnik
kome iz bedra strši kopljia vrh
u vatronosne oblačine.

Ziv si

al kanda više ne mičeš se s mjesta.
Jer crna duša ispada iz tebe
bučno i nepristojno. Za nju nema
izvan tebe ničeg; zna to ona
i strepi s tobom skupa, gnušajući se
lutanja rubom tvari. Što će hipu
ta obećana beskonačnost!

Ah,

preostala na trošnu balkonu
med'ružama jedna jedincata
sunčana duša, nebom očinuta
zapliće se u vrtlog svog skuta.
Jadna biljka! I onda, jednog dana
ona crna tlu priprasla duša
zaboravi sve i otisne se
sama, bez nas, hodajući natraške
na plantažu pamuka. O, da!
Crna duša onde dobije
crne ruke, crnu lopatu
i radi, radi bijesno povazdan
onako kako radi mudra tvar
na sebe samoj — pretvarajući svoju
živu strast
u opiranje bitku.

O, božja radionice! Crn dim
svijetlom je dimu mahnuo i nesto.
Cvjetna se duša otkinu i morem
odletje, lijena, u blaženo ništa.
Još joj samo lopuh pjene vidim.
Bogzna zašto pobježe. Od srama,
naslutivši istinu: da tamna
ne postoji strana. Duša je sama
svome bijelom stablu korijen crn
u nerazdvoju tom je lišća drama.

Dušina tamna jeka u njoj živi
u plodnu izganstvu. Mračan kopač
zlata, koji predahnuv za tren
božanstvu pašće: lijep si, Nečastivi!
Bog ima dvije glave. Dvije iste
ai različito obasjane jave.
Crna su java ne može isprati
sa svijeta, dok stenjuć ne odplati
što je dužna otkinutoj vlati
rosopasa (ispod plasta sijena).
I ne može se pogled vinuti
sa zemlje, niti zemlja može čuti
veselu trublju kraja — dok nit po nit
ne namota na čarobni štap vremena
smisao svega što je rasipala
puštinom povijesti, gdje zadnji mit
(u pjesak zakopan) o cnobjelom
kamenu duše pjeva: čovjeku hvala!

JA GORAK I RIJETKO VEDAR

nekad se susretnemo
i iznenadimo se obojica

naročito u svitanje
u budenju

rijetko su nam susreti
prijatni

POČETAK PJESEME

munje mi čelom doziva
niska u laž zaobljenih riječi
na rubovima vaših usana.

krotim munje u ogrlice.
kitim se.

hrabro ču
u vaše osaharene dijaloge
hitnuti bombu
istinite
ogoljeli riječi.
i okititi je
čeonim ogrlicama.

pa kome bude

BEZ NASLOVA

svakoga jutra
osjećam
dah tvojih kosa
na svome jastuku
i od njega lik tvoj
vajam
od svoje gladi

POBUNA

Bezobrazno i uprljano
nebo
ne mršti se
Razbiću te u paramparčad
ako
vrisnem

PRIVIKAVANJE NA BUDUĆNOST

jednom sam se krijumčario
vozom
od Venecije do Rume

bio sam strašno neobuzdan
i nijednog trenutka
nisam posumnjao da sam živ

sve mi se češće dešava
kad putujem sa ispravnim papirima
da posumnjam
da sam to ja

osećam se
kao da sam samoga sebe pokrao

REQUIEM

i list je pao.
gotovo je sa nervozom.

vjetar se dvoumio.

vjetar se igrao.
i list je pao.

laknulo nam je?

pao je uz samu zardalu tarabu
bočno
žilavo se lelujajući.
(konačno niko neće da umre).

vjetar se munjevitko odlučio
i posadio ga na pleća
u blato do koljena
dubokoj periferiji.

i list je pao.
konačno
ne budimo sigurni

laknulo nam je?

pred ogledalom

gordana đilas

DOK BUDEĆI SE ŽMIRKAM

Glupa životinja bulji
dok budeći se žmirkam

Dan je
i tanjur na prozoru
Skidam se da vidim
da li mleko vri

OMČA JE U KREVETU

očima umirenim nesanicom
posmatram
omča je u krevetu
život
miluje mi kolena
nudeći svoje telo
nalik konopcu

HIPERION MRZI MAČKE

naslonjen
na svod mlečnim tragom
odlazio bi
gonjen svako jutro
da pomuze krave
izrazi prazninu
nalik punoči
što širi telo
obuzima materiju
ulazi u vodu
ponekad nemoguću doseže je
da bi je kontrolisao
smeši se Hiperion
usnuo na sunčanoj dasci
sanja devojku.
kosih očiju
nikad neće znati
zašto mrzi je
nesretan mladić

PRED OGLEDALOM

odavno već sedim
pred ovim vratima
preda mnom imena
groždu nalik, stoje
olakšavaju mi posao
pišem skromno jednostavno
bez concepcije
tika-taka
sugeriše da vreme
teče ili stoji
prelomljen Kerber sam
gubim orientaciju
a svetlo je i
nesretan u psećoj duši slutim
da iza ogromnog ogledala
stojim sam
i ne dam sebi da udem

ŽIVIM SAM

blagosiljam je pri odlasku
Ta neartikulvana nolitva
nalik ritmu tužbalice
napolje iz tela
jezdi
nečujna za sve druge
jer živim sam
ne umem izraziti
paganski bol koji
svet je beo
i površina na suncu
rapava je
misao odlazi u oblak
do oluje
a potom, opet
mrak je u sobi
ritam koraka
samo
iskriven svet
svet je
živim sam

senka

miroslav cera mihailović

ODLUKA

Radoslav je pametan čovek
Radoslav Z. lepo govori
što dalje od tebe to bolje za mene
što dalje od tebe veći sam junak

tačno
video bih svoga boga

ovako
normalan nedeljom
šetaču pored vodenica
smelo kao za praznik
pozdravljače me uspravljeno rastinje

tog trenutka
važno je otići bestraga

SPASAVANJE SMRTI

kupuje se u tetrapaku
uzme upotrebi
pažljivo doturi drugom
najmanje doza je najskuplja
valjda je tako normalno

Vodiči divno nestripljivi
ratujte malo s vašima

bilju životinjama ni reći

nas što se tiče
već smo platili glavom

SENKA

poslednji put ti kažem
nema kućnih duhova
varljiv je sklad soba

s onom mudricom Heraklitom
tražio sam samo

priznajem svoje dimenzije

janko kubinjec

I tako svaku noć
budalim neke stihove
lažem sebi kao detetu
dan presavijam
uzimam pero
trubim neku pamet
nesnosno se radujem
otima mi se značenje
reč me odaje
puca mi tlo

Razbolim se nad tim idiotom
što iskoracuje iz mene
i postavlja se na tabak
a zapravo je neugledna, neuhranjena
tačka
kost i koža od duše

Sa slovačkog autor

snažno individualno i intelektualno obeležni, što je, kako znamo, svojstveno samo čoveku između svih drugih bića.

Koga mi sve, iz literature dostupne studentima, niste poturali da biste skinuli sa dnevnog reda moj kolokvijalni izraz jedan, jedini itd.

Pročitao sam svojevremeno književnu kritiku

koja rezonuje: siroti pesnik upotrebio je reč »medved«, medved znači Sibir, Sibir znači Staljin – da-kle, pesnik je pisao protiv stalinizma.

Takva kritika preplavila je čitav broj jednih novina.

Horsko »rasuđenije« kojem se, davno, podsmehuo baš jedan od pripadnika N.U.P.-a. Biće ko-risno da to delice upoznate:

»Pisača mašina. Pisača mašina pisma. Pisma referati. Referati priče. Priče romani. Romani Dostoevski. Dostoevski Zločin i kazna. Zločin i kazna ubistvo. Ubistvo revolver. Revolver puška. Puška rat. Rat Egipat, Egipat Izrael, Izrael Amerika. Amerika Čarli Čaplin. Čarli Čaplin film. Film bioskop. Bioskop pozorište. Pozorište zavesa. Zavesa kralja. Kralj haljina. Haljina sukњa, Suknja žena. Žena.

Neću Vam otkriti izvor. Literatura koju sam koristio za svoju knjigu »Hladno čelo« zauvek će Vam ostati nepoznata.

Mi smo se u N.U.P-u davno pobrinuli da nije an kontrolisan tradicionalist ne dobije primerak koji mu ne pripada.

Vreme u kojem smo mi, recimo, hodali po delu Matjaža Hančeka u jednom mestu na severu Jugoslavije (»Triglav u Vojvodini«), za Vas je nepovratno prohujalo.

Zna se, ograničen um sve promišlja jednom i sagledava promene u svetu kao promene u Jednom.

Zato ste Vi o meni razmišljali kao o Botu, a ne kao o ljudskom biću, što ja jesam. Koristili ste svoje pravo naučnika da na svaki način dokaže i ukaže na moju božansku moć, koje se više plašite nego da je i sami posedujete.

Šta će Vam to?

Bavite se N.U.P.-om!

To bi nama bilo izuzetno dragoo, jer biste na svoje studente (koji zbog užasnog delovanja školske birokratije vide u Vama maitene korefe božanske misli) mogli da prenesete bar delić ljudskih snova koje mi vidimo, ali ne umemo baš tako egzaktno kao Vi, profesori, da prenesemo u najšire slojeve društva.

Za početak, mogu Vam kazati da naši snovi nisu opasni kao što Vi mislite.

Dolazi kosmička era, to i Vi znate. Ali, možda ne znate da su tu eru sanjali još naši očevi u kazamatima stare Jugoslavije. Prelistajte komplete »Proletera«, ja sam ih prelistao, pa ćete videti koliko snova i štava je palo protiv vladavine Vama tako omiljenog apsolutnog duha.

Ne – ja Vaša žrtva neću biti.

Ako Vi ne poznajete konzervacije svoje logike, pitajte mena šta ona znači.

Vaš krajnji cilj je bio da me proglašite »ideološkim ekspertom«, tj. da me maknete iz književnosti. To Vam neće poći za rukom. Ja »ideološki ekspert« nikad nisam bio, ali nisam niti ideološki slepac. Ideološke eksperte poštujem a pitam se šta Vi imate protiv njih? Najmanje mi pristaje da se sa Vama igram progone i žrtve. A ako me ko bude pitao – znam šta su žrtve iz svih naših buna – od Sremske Mitrovice, Lepoglave, NOB-a, a jasno mi je i to kada Vi uime literature, končimo isplettenim po najgorim, najmraćijim budžacima intelektualnog šljama, vrebate žrtvu – moje književno delo koje sa Vama i Vašim mentorima nema nikakve veze.

Izadite sa pomoćnog igrališta, verujte mi, bićete spokojniji – bavite se N.U.P.-om.

vezenina

alenka rebula tutu

KADA DOBE ČAS

Maslačak
ukrštanje svetla
mereno obručima
mešanje jezgra
srž dubine
globus načičanih dahova
svodovi
plodnoga praha

i udar ploda
koji trgaju
grgoljenje vetra u mreži
podnevni krik

ISTORIJA

Kada se začne
velika žila
dovodnica

debla se raspolute
posred srca
kosti sustaju
na bojnoj liniji
ti
rogovi prstiju
osvanu

na pravdi maslini
ostati viseći
i sad si
ili si truplo

MONOLOG

memento

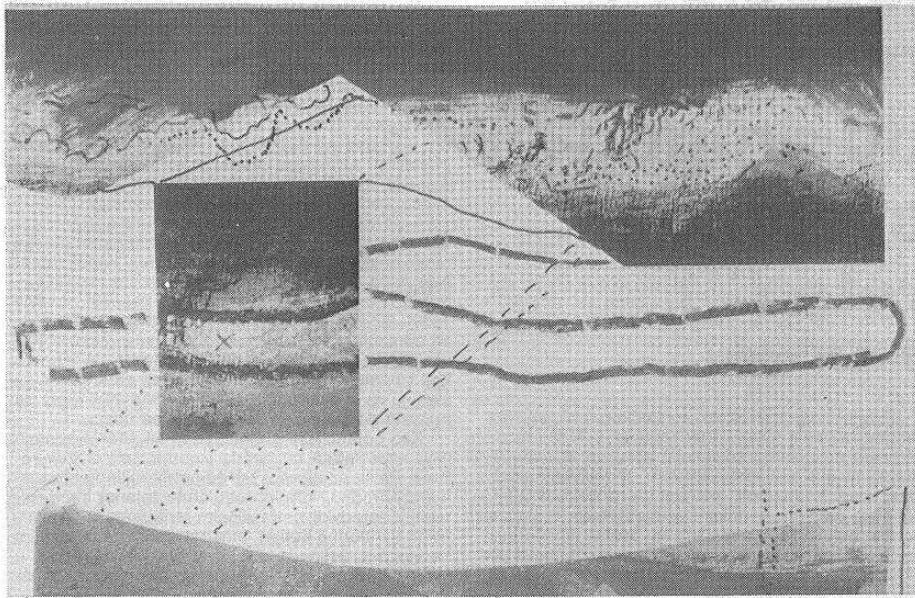
Mozak usahne
oči klize ka dnu
zubi te zazidaju

i zaveju
sazvežđa zove
mladost je tu
svi živi su pozvani

ili smo novi
ili ostajemo mrtvorodenii

POROČANSTVO

Sve se menja u tom času
i postaje
i žar leti šumom
i rajske ptice pero

kroz paprat lepeće
oklizne krilo sudajino

otvori knjigu
pročitaj svoju kob
i zbrisji je

VERONIKIN POKROV

Kada nahrapi sivo
izdisaj modrine
i kad te zastre plavo
užgaš crveno
i kad te plamen guta
porumeniš
a kad te vatru nagrizi
ozeleniš

u kristalnim kapima
utihnuti ležeći
a na prsima

štit od dugе

VEZIVO

Obavezni uzroci
školsko crnilo
na beskrainoj belini

rukoveti krstića
između redova uboda
i neizbežni čvorovi

sa suknom žmirkaju
trepavice ažura

a neukročena igla
ti beži
po platnu skače
i traži srce

ODISEJA

U obzoru stojim
Odiseja
o zanemelom točku

Pred ovim tesnacem
skala noći
i sklada danâ

nag i telesan
je tvoj pokret

mirisom se sluti
otvoreno more
pred Mojsijevim mačem

Sa slovenačkog
Mirjana D. STEFANOVIĆ

BELEŠKA O AUTORU

Alenka Rebula Tutu rodila se u Loki kod Zidanog mosta 1953. godine. Pohađala je klesnički licej u Trstu, diplomirala 1977. na Filozofskom fakultetu u Trstu. Nekoliko godina bila je predavač na slovenačkim višim školama. 1980. godine objavila je raspravu o slovenačkom redništvu (*La questione nazionale a Trieste e un'inchiesta tra gli operai sloveni*). Objavljivala je u Zalvu, Znamenju i Slobodnosti. U poznatoj ediciji »Leposlovlje« Izdavačke kuće Založništvo tržaške tiske u Trstu izšla joj je 1983. prva zbirka pesama *Mavrični štit* (Štit od dugе) iz koje su i ove pesme.

zaknate pokazatelje. Veliki dio problema proizlazi iz ilegalnog karaktera KPJ u tom periodu, kao i zbog progona kojima su njegovi sudionici bili izloženi. Stoga je teško vrednovati utjecaj KPJ na žene i utjecaj žena na politiku KPJ i razvoj radničkog pokreta njihovim formalnim učešćem u njegovim organizacijama.

No, iz teorijskih je pretpostavki moguće zaključiti da se »rad među ženama« zasniva na tradiciji tzv. pridruženih organizacija,²⁹ tj. da je njegov krajnji cilj integracija žena u revolucionarni pokret. Prikazana historiografska literatura u ocjeni uloge i utjecaja žena u tom pokretu polazi od ideoloških pretpostavki. Drugim riječima, ispravan način analiziranja ženskog pitanja i ženskog pokreta je unutar koordinata klasnog pitanja. Stvarni položaj i utjecaj žena u klasnim organizacijama ostaje na marginama analize. U slučajevima kada je očito da je položaj žena u klasnim organizacijama neadekvatan (bilo se radi o zastupljenosti žena u članstvu ili rukovodstvu, ili pak o njihovim zahtjevima ili mogućnostima utjecanja na trenutnu politiku i sl.), pribjegava se citirajući partitski samokratiju.

Kao što je iz prethodno rečenog moguće zaključiti, mnogo su raznolikije ocjene djelovanja gradanskih ženskih organizacija. Svi se navedeni autori slažu u pogledu ocjena njihovih ideoloških ishodišta. Gradanski ženski pokret je »ograničen i nedjelotvoren« (Jelić), njegove su koncepcije »uske« (Čirić-Bogetić), on je »klasno ograničen« (Kecman) – da navedem samo neke od stavova. Neki istraživači kao svoje znanstvene prosudbe prezentiraju stave koje KPJ zastupa u tom razdoblju (Jelić, Cvetić, Popov, Kecman). Zanimljivo je različitost pristupa u tekstovima dviju sudionica tih događaja. Obje su kao napredne omladinke (skojevke) sudjelovale u radu ženskog pokreta: jedna je bila članica redakcije časopisa »Žena danas« (B.Cvetić), druga »Ženskog svijeta« (J. Starac-Janić), obje su pisale o tim događajima s vremenske distancije. Dok B. Cvetić uopće na problematizira složenost ženskog pokreta, J. Janić smatra slijedeće: »Tekovine koje su postigle feministkinje nisu mogle biti na štetu radnim ženama«, čime osobito misli na probor žena u visoke škole, gdje su dokazale da je žena umno ravna muškarcu. To nije bilo malo, jer su i crkva i društvo, pa i mnogi ugledni učenjaci i filozofi stajali na stanovništu da su žene mentalno inferiorni.³⁰

Metode evaluacije, koju nalazimo u radu Lj. Čirić-Bogetić, ima svoj znanstveni raison-d'être: iscrpnim pozivanjem na dokumente, daje ujednačenu sliku povijesnih zbiljiva.

Cilj je ovog osvrta na historiografsku literaturu bio da pokaže sve opasnosti i poteškoće koje analiza organiziranog djelovanja žena tog razdoblja u sebi nosi. Gradansko društvo u Jugoslaviji bilo je daleko ispod mogućnosti vlastitog povijesnog bića. Uz to, niti gradanska klasa nije bila jedinstvena, ne samo stoga što je bila podijeljena u više nacija i vjera, što je imala različit odnos prema državnom ustrojstvu, već i zato što su vitalni materijalni interesi pojedinih njenih dijelova bili različiti.

Imajući to u vidu, zaključujem da je potrebno nastaviti ta istraživanja s mnogo više opreza i metodološke skrupoznosti.

Iako položaj žena niti jedne društvene klase nije bitno unaprijeden u tom razdoblju, organizirano djelovanje žena izvršilo je svoju povijesnu zadataću. To je, u prvom redu, izlazak žena na povijesnu pozornicu, osvještavanje vlastitog položaja i postizanje takvog nivoa općeg i političkog obrazovanja koji je omogućio njihovo učešće u daljim historijskim zbijanjima.

²⁴ Vida Tomšić, nav. dj., str. 2-3.

²⁵ Upravo ta činjenica protutječi interpretaciji koju daje J. Kecman (nav. dj., str. 194) da »to nije neka kvalitativno nova ženska organizacija (...) « jedino što se smatra političkom organizacijom». Čini mi se da sama ideja osvajanja političke moći, makao se naivnom može činiti vjera u mehanizme parlamentarne demokracije u Jugoslaviji 1927. čini ovaj pokušaj vrednjim analize no što je autorica bila sklonka uvidjeti.

²⁶ Toma u prilog govoru i činjenica da su tek tri gradanske političke stranke u svoj program unijele prilikom osnivanja potrebu ravnopravnosti žena i muškaraca (Zemljoradnička, Demokratska i Republikanska stranka), no tim se pitanjem poslije nisu bavile. (Nav. pr. Borbeni put žena Jugoslavije, Leksikografski zavod »Sveznja«, Beograd, 1972, uvodni tekst Dušan Kovačević, str. 16).

Kada je Feministička alijansa 1926. nastojala da žene upozna s programima pojedinih političkih partija, uputila poziv svima političkim grupacijama u Narodnoj skupštini da pošalju svoje predstavnike da se izjasni o stavovima svojih stranaka povodom ženskog prava glasa i ulaska žena u političke partije, rezultati su bili slijedeci: Predstavnik Demokratske stranke iznio je kako se njegova stranka 1920. izjasnila za žensko pravo glasa, a u svom Programu i Statutu od 1921. traži »opste, jednako, neposredno i tajno pravo glasa«, kao i ostvarenje načela potpune ravnopravnosti muškaraca i žena. Svetozar Pribićević, šef Samostalne demokratske stranke, izjavio je da u njegovoj stranci pitanje davanja prava glasa ženama nije raščišćeno. Slovenska ljudska stranka tražila je 1920. prilikom ustavne debate, da se u Zakon o opštinaima unese odredba za žensko pravo glasa, ali to nije učinjeno. Predstavnik

Zemljoradničke stranke izjavio je da žene treba šire obrazovati, pa im tek onda dati politička prava. Stjepan Radić, voda Hrvatske seljačke stranke, u principu se izjasnio za žensko pravo glasa, ali za sistem postepenosti, s tim da općine same rješavaju da li će žene iz njihove općine glasati ili ne. Član Radikalnog poslaničkog kluba blagovaklono je upozorio žene da pitanje i nije od tako velike važnosti i pozvao ih do dobro razmišljanja da li će se baviti politikom i kako, i dok su mlađi članovi Radikalne stranke bili za princip postepenosti pri uvođenju ženskog prava glasa, stariji su davali odlučujući otpor političkom oslobođenju žena. Predstavnici Socijalističke i Republikanske stranke zalagali su se za potpunu ravnopravnost poslova, a predstavnici Jugoslovenske muslimanske organizacije oglušili su se na poziv Feminističke alijanse. (Nav. pr. J. Kecman, nav. dj., str. 186-187).

Na sličnu anketu koju je Alijansa ženskih pokreta provela 1939. od anketiranih šest stranaka stigao je samo jedan odgovor – od ministra socijalne politike i Šef-a Samostalne demokratske stranke Srđana Budisavljevića. On je u ime Glavnog odbora SDS saopćio da će ženski zahtjevi načini na razumjevanje i pomoći SDS. Ostale stranke nisu reagirale, unatoč tvrdnji sadržanoj u apelu Alijane: »Politički partijski, koja se ogluši o ovaj način zahtev, ne možemo smatrati za partiju koja vodi računa o potrebljama celokupnog naroda.« (Nav. pr. Ljubinka Čirić-Bogetić, »Odluke Petre zemaljske konferencije KPJ o radu među ženama i njihova realizacija u periodu 1940-1941.«, str. 89 u: *Peta zemaljska konferencija KPJ* Zbornik radova, IHRPH (Školska knjiga Zagreb, 1972.)

²⁷ Problemi radnica silno su, kao posebno pitanje, tretirani u zahtjevima ženskih građanskih organizacija.

²⁸ Nav. pr. J. Kecman, nav. dj., str. 78.

²⁹ Nav. pr. J. Kecman, nav. dj., str. 144.

³⁰ Isto, str. 393.

³¹ Žene Hrvatske u radničkom pokretu do aprila 1941, Izdanje Konferencije za društvenu aktivnost žena Hrvatske, knjiga III, Zagreb, 1967, dokument 532, str. 437. Na toj su Konferenciji KPH od 64 delegata (od kojih je 58 bilo moguće naknadno identificirati) prisustvovale u tom svojstvu samo tri žene.

³² Nav. pr. J. Kecman, nav. dj., str. 78.

³³ Josip Broz Tito, nav. dj., str. 20.

³⁴ Isto, str. 44.

³⁵ Jelena Starc – Janić, Ženski svijet, Reprint, nav. dj., str. 12.

³⁶ J. Kecman, nav. dj., str. 1.

³⁷ Isto.

³⁸ Anka Beris, U ime redakcije, Žene Hrvatske u radničkom pokretu do aprila 1941, nav. dj., str. XV.

³⁹ Lj. Čirić-Bogetić, nav. dj., str. J. Staro-Janić, nav. dj.

⁴⁰ B. Cvetić, nav. dj.

⁴¹ Ivan Jelić, O borbenom putu žena Hrvatske u godinama uoči revolucije, Žena br. 3, 1973, str. 34-38.

⁴² Čedomir Popov, Formiranje AF-2-a 1942. Rezultat stava KPJ prema ženskom pitanju i posledica politike Narodnog fronta, Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, Knjiga VI (1961.), str. 9-53.

⁴³ J. Kecman, nav. dj., str. 162.

⁴⁴ Isto, str. 167.

⁴⁵ J. Kecman, nav. dj., str. 168, iznosi podatak da im je uprava dvora povremeno dodjeljivala pomoći u iznosu od 1000 do 10.000 dinara.

⁴⁶ Č. Popov, nav. dj., str. 25

⁴⁷ Isto, str. 16.

⁴⁸ I. Jelić, nav. dj., str. 40.

⁴⁹ J. Starc-Janić, str. 19.

⁵⁰ Lj. Čirić-Bogetić, nav. dj., str. 80.

⁵¹ J. Kecman, nav. dj., str. 169.

⁵² Isto, str. 196.

⁵³ Isto, str. 281.

⁵⁴ Lj. Čirić-Bogetić, nav. dj., str. 80.

⁵⁵ Isto, bilješka 69, str. 91.

⁵⁶ Ilustrativno je tu diskriminaciju moguće prikazati na slučaju ugledne zagrebačke feministkinje, jedne od vodećih figura u Alijansi ženskih pokreta, dr Mire Vodvarek Kočone. Doktor znanosti, direktorka zagrebačke ženske gimnazije, rukovodil je brojnim nastavnicima i bila odgovorna za odgoj i obrazovanje generacija učenika, no jedina osoba u čitavoj gimnaziji koja je imala pravo glasa bio je njen potčinjeni – školski podvornik.

⁵⁷ Pridružene organizacije isprava su osnivane pri evropskim socijaldemokratskim partijama, a ubrzo su tu praksu preuzele gotovo sve druge partije. Prvenstveni cilj takvih ženskih djecijskih, omladinskih i sl. organizacija bio je registriranje novih članova i proširenje izbornog tijela.

⁵⁸ J. Starc-Janić, nav. dj., str. 12.

⁵⁹ Isto, bilješka 69, str. 91.

⁶⁰ Ilustrativno je tu diskriminaciju moguće prikazati na slučaju ugledne zagrebačke feministkinje, jedne od vodećih figura u Alijansi ženskih pokreta, dr Mire Vodvarek Kočone. Doktor znanosti, direktorka zagrebačke ženske gimnazije, rukovodil je brojnim nastavnicima i bila odgovorna za odgoj i obrazovanje generacija učenika, no jedina osoba u čitavoj gimnaziji koja je imala pravo glasa bio je njen potčinjeni – školski podvornik.

⁶¹ Pridružene organizacije isprava su osnivane pri evropskim socijaldemokratskim partijama, a ubrzo su tu praksu preuzele gotovo sve druge partije. Prvenstveni cilj takvih ženskih djecijskih, omladinskih i sl. organizacija bio je registriranje novih članova i proširenje izbornog tijela.

⁶² J. Starc-Janić, nav. dj., str. 12.

panihida za a. ginsbergom

martin prebuđila

Jedan moj poznanik
(na nesreću i on – pesnik)
sasvim slučajno

proveo je par pederskih nedelja
u Kalifornijskoj samousluzi

i nakon duže mržnje

kada smo se ponovo sreli

pričao mi je o

trulom himenu

Silvije Plat

Ja mu nisam poveroval

ali

Marišku smo

pošteno podelili u polutamnoj sobi

dok su se američki košarkaši

izvan naših snova spremali

za sutrašnju utakmicu

Verovali smo im
da će Izgubiti

Sa slovačkog Autor

lotos

staniša nešić

»Svet je – na nesreću – stvaran;
ja sam – na nesreću – Borbes«
istorija večnosti

1.

1. iz pene iz vode dolazim dolazim
2. mnogruk mnogoglav
3. umnožen u telu purpurnog padme
4. umnožen u telu šestorukih žena
5. kroz glas svoj uspravljam telo u materiji
6. moj me glas u drugim telima oživljava
7. iz pene dolazi dolazim
ovi ljudi u bašti hrama
moja su deca jer prelamanju slogove
ja sam jedan od njih
jer sam medu njima nevidljiv
talas koji struji kroz njihova tela
talas koji nosi plodove
ponovnih rođenja u cvetu
na jezru gde voda vri
zatalasana jatima ribljih naroda
koji jesu i nisu
moje sedmo čulo
materica iz koje me
snažne struje bacaju uvek
kad zaspim

otvorenih očiju

u tri boje rada me

moja majka močvara

moja majka voda

I 1. beo

2. ružičast

3. modar

U tri tela živim

neuprljan vlagom

čistog lica u svetlosti

II 1. feniks

2. buda

3. šiva

na tri različita mesta

II 1. egipat

2. kina

3. indija

u tri različita vremena

dok staklena ploha kvadrata.

preseca staklenu plohu kruga

čvrst napredan brojnog potomstva

u bračnoj slozi

popoljak cvet semenka

istovremeno

I 1. zlatan cvet

I 2. sunce

I 3. mesec

kroz 8 latica

rastem u 8 pravaca

svijam nov populjak novo jaje

moja majka močvara

u velikom vremenu

okreće točak na 8 žbica

ponovo rođen iz lotosa

otvara oči u kojima kruži

sunčeva svetlost mnogih vremena

sunčeva svetlost koja je dodirivala

stubove od drveta u indiji

kleopatrinu iglu od crnog granita

kineski zid

uspravljen ljudskim rukama